

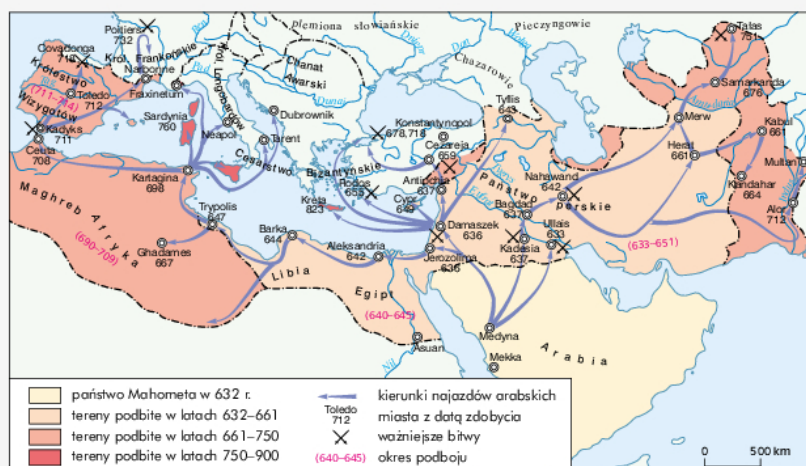

Zacznij
przygotowania
do matury już dziś

Zobacz fragment
publikacji

strony 16, 17

2.4.3. TERYTORIUM

Ekspansja islamu do 900 r.

2.4.4. POCZĄTKI ISLAMU

- Mahomet urodził się ok. 571 r. w Mekce w **plemieniu Kurajszytów**.
- W czterdziestym roku życia Mahomet doznał **objawienia**, które skłoniło go do ogłoszenia nowej religii – wiary w jedynego i rzeczywistego Boga Allacha, którego prorokiem był on sam.
- Pierwszymi wyznawcami nowej religii byli najbliżsi krewni Mahometa.
- W obliczu zagrożenia życia ze strony bogatych przeciwników nowej religii w 622 r. Mahomet opuścił Mekkę i udał się do miasta rodzinnego matki Jatribu. Wydarzenie to zwie się **hidżrą**.
- W Jatribie nowa religia i jej wyznawcy zostali przyjęci życzliwie, a po przyjęciu islamu przez większość mieszkańców miasto zmieniło nazwę na **Medyna** (miasto Proroka).
- Po zwycięstwie w 624 r. nad wojskami Kurajszytów narodził się islam wojujący, który był organizacją o charakterze zarówno religijnym, jak i politycznym.
- W 630 r. udało się Mahometowi skłonić mieszkańców Mekki do przyjęcia islamu, a **miasto ogłoszono świętym**.
- Po usunięciu kamiennych bożków **Kaaba** stała się główną świątynią muzułmanów. Pozostawiono w niej jedynie Czarny Kamień otoczony powszechnym kultem.

Świątynia Kaaba

- W 632 r. Mahomet zmarł nagle w Medynie.
- Następcami Mahometa w zwierzchnictwie nad islamem byli **kalifowie**.

Meczet Jameh w Yazd – największy meczet w Iranie

1.2. Posiłkując się wiedzą pozaźródłową, podaj nazwę zażytku wspomnianego w źródle 2 oraz nazwę stylu w sztuce, który reprezentuje.

1 pkt

Materiały do zadania 2.

Źródło 1.

Fragment współczesnego opracowania historycznego o przeobrażeniach Europy w czasie krucjat

[...] Kościół katolicki stracił swoje wpływy w wielu regionach i wśród niektórych klas; ortodoksyjny kler w Langwedocji wiodł życie dostatnie i swobodne; kataryzm dawał wielu ludziom poczucie życia wspólnotowego i wzajemnego wsparcia, którego nie mogli znaleźć w ówczesnym społeczeństwie katolickim. Ezoteryczny charakter i surowy rytuał tej herezji nie był przeszkodą w jej oddziaływaniu. Z innej rodziny wywodzili się – chociaż niekiedy łączyły się z kataryzmem, a często zgadzały się z nim w marginesowych doktrynach i praktykach – te grupy (przynajmniej z początku ortodoksyjne), które powstawały w wielu ośrodkach i które w praktykach i odczuciach zbliżone były do „nonkonformistycznych” i „kongregacjonistycznych” sekt wieków późniejszych. Takimi byli humiliati (pokornicy) z miast lombardzkich, którzy prowadzili pracowite i ubogie życie wspólnotowe. Głosili kazania; czytali Biblię w języku ojczystym; zmniejszali do minimum liczbę kapłanów i sakramentów, a wysławiali osobisty, wewnętrzny związek z Bogiem. Na lewo niejako od grupy znajdowała się grupa [...] z Dauphine i Piemontu – która swoją nazwę przyjęła od imienia [...] bogatego kupca z Lyonu – którzy poświęcali się pobożności i dobroczynności, studiowali Biblię, głosili kazania, a żyli z jałmużny. Sam założyciel był z początku w pełni prawowierny; kiedy idąc za głosem powołania apostołskiego opuścił swój dom, umieścił swoje obie córki w arystokratycznym opactwie Fontevrault. [...] Pewne grupy przyjmowały organizację i niektóre praktyki i nauki katarów, choć nie uznawały ich teologii. Większość była zdecydowanie ortodoksyjna, jak na przykład humiliaci i „ubodzy katolicy”. Inni stawali się chrześcijańskimi „heretykami”, którzy przez całe średniowiecze wpływali na historię religijną i pomimo prześladowań utrzymali się do dnia dzisiejszego. [...]

M.D. Knowles, D. Obolensky, *Historia kościoła 600–1500*, t. 2, Warszawa 1988, s. 284, 285.

Źródło 2.

Fragment współczesnego opracowania historycznego o przeobrażeniach Europy w czasie krucjat

[...] Bogacenie się kleru i jego przywiązanie do dóbr doczesnych wywołało odruchy protestu wśród wiernych, którzy dopatrywali się w tym postępowaniu jawnej sprzeczności ze wskazaniami Ewangelii. Sprzyjało to mnożeniu się różnych odmian ruchu ubogich [...]. Ich nazwa pochodzi od imienia bogatego kupca lyońskiego, który sprzedał posiadane majątności, a uzyskane z tego źródła pieniądze rozdał ubogim. Nie poprzestając zaś na tym, stał się zapalonym głosicielem idei dobrowolnego ubóstwa, widząc w nim jedyną drogę do doskonałości. Aby zaś naśladowcom swoim dać do ręki autorytatywne wskazówki Pisma Świętego, zatroszczył się i o przełożenie Biblii na język prowansalski. Działalność kaznodziejska przez [...] uprawiana i jego zwolenników, a więc ludzi świeckich, w większym zaś jeszcze stopniu ostra krytyka z ich strony wad duchowieństwa, doprowadziły rychło do konfliktu reformatorów z miejscowym biskupem. Wystąpił on zdecydowanie przeciwko apostołom ubóstwa zakazał im, jako laikom, wszelkiej działalności kaznodziejskiej na podległym sobie terenie. [...] papież Aleksander III zgodził się wprawdzie na indywidualne praktykowanie dobrowolnego ubóstwa przez [...] i jego uczniów, lecz zakazał im zdecydowanie wszelkiej działalności kaznodziejskiej bez uzyskania uprzedniej zgody miejscowego biskupa. [...]

T. Manteuffel, *Historia powszechna. Średniowiecze*, Warszawa 1965, s. 266.

na
tów
1

2

1

2

2

2

Zobacz fragment publikacji

strony 43, 44

Zobacz fragment publikacji

strona 185

Przywileje	Zróźnicowanie	Dążenia
<p>Stan trzeci: mieszczenie i chłopci</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak przywilejów • liczne ciężary i ograniczenia: musieli płacić różnorodne podatki (np. pogłównie, podatek gruntowy; chłopci płacili na rzecz Kościoła dziesięcinę), zobowiązani do rozmaitych form służebności • zakaz piastowania wyższych urzędów państwowych i godności kościelnych 	<ul style="list-style-type: none"> • mieszczenie: <ul style="list-style-type: none"> • burżuazja przemysłowa i handlowa: <ul style="list-style-type: none"> – bogaci kupcy i przemysłowcy, właściciele manufaktur, właściciele plantacji, handlarze niewolników, bankierzy, poborcy podatkowi, urzędnicy • ludzie wykonujący tzw. wolne zawody: uczeni, literaci, dziennikarze, adwokaci, nauczyciele, lekarze • drobnomieszczaństwo: rzemieślnicy, drobni kupcy, niżsi urzędnicy • proletariąt: robotnicy manufaktur, biedota miejska • chłopci: bogaci i średniozamożni, bezrolni, biedota 	<ul style="list-style-type: none"> • podział dążeń w zależności od pozycji majątkowej • bogaci: uzyskanie wpływów politycznych, zmiana stanowego układu społecznego • biedni: dążenie do poprawienia sytuacji prawnej, awansu ekonomicznego i społecznego, zmniejszenie obciążeń finansowych i służebnych

3.31.2. PRZYCZYNY REWOLUCJI

- rozpowszechnienie się idei oświeceniowych (Diderot, Monteskiusz, Wolter, Rousseau, encyklopedyści)
- przykład udanego przewrotu z USA
- anachroniczny system organizacji społeczeństwa francuskiego (podział na nierównoprawne stany)
- wzrost znaczenia ekonomicznego burżuazji przy całkowitym braku wpływu tej grupy na rządy we Francji
- dążenie ubogich grup (chłopów, proletariatu miejskiego) stanu trzeciego do poprawienia swojego losu
- klęska nieurodzaju, która wpłynęła na pogorszenie sytuacji głównie warstw najuboższych
- kryzys finansów państwowych we Francji wynikający m.in. z anachronicznego systemu podatkowego (zadłużenie zewnętrzne i wewnętrzne)
- rażące dysproporcje poziomu życia przeciętnych obywateli i dworu królewskiego
- wydanie i szerokie rozpowszechnienie przez Emmanuela Josepha Sieyèsa broszury politycznej *Czym jest stan trzeci*

3.31.3. PRZEBIEG

- I 1789 r.** – zwołanie przez Ludwika XVI **Stanów Generalnych** (po raz pierwszy od 1614 r.)
- V 1789 r.** – otwarcie obrad Stanów Generalnych jako przedstawicielstwa trzech stanów, przy czym uwzględniono postulat dwukrotnego powiększenia liczby deputowanych stanu trzeciego
- VI 1789 r.** – ogłoszenie się przez przedstawicieli trzeciego stanu w Stanach Generalnych przedstawicielami narodu jako **Zgromadzenie Narodowe** (A. Thiers, E. Sieyès)
- 20 VI 1789 r.** – przysięga członków Zgromadzenia Narodowego w sali do gry w piłkę; po tygodniu Ludwik XVI zgodził się uznać legalność Zgromadzenia, gdyż w jego pracach wzięli udział również przedstawiciele duchowieństwa i szlachty
- VII 1789 r.** – Zgromadzenie Narodowe uznało się za **Konstytuantę**
- 14 VII 1789 r.** – na wieść o zgromadzeniu pod Paryżem znacznych sił wojskowych doszło w mieście do zamieszek i **zajęcia przez zrewoltowany tłum paryskiej Bastylii** (data święta narodowego Francji); w obawie przed narastającą anarchią powołano Gwardię Narodową, na której czele stanął Marie Joseph La Fayette
- VII–VIII 1789 r.** – rozszerzenie się zamieszek na całą Francję i przekształcenie w mające krwawy przebieg **powstanie ludowe** (Wielka Trwoga)
- 4/5 VIII 1789 r.** – zniesienie przywilejów stanowych z inicjatywy klubu bretońskiego

dycyjne ról kobiet i mężczyzn. Mężczyźni na rysunku przejmują obowiązki domowe, podczas gdy kobieta wychodzi z domu, powóz prowadzą kobiety (była to rola mężczyzn).

na
tów

2

Zobacz fragment publikacji

strony 236, 237

2

2

2

1

2

Zobacz fragment publikacji

strony 323, 324

1

TEST ĆWICZENIOWY

Materiały do zadania 1.

Źródło 1.

Fragment współczesnego opracowania historycznego

[...] O intensywności powstania w poszczególnych regionach świadczyły represje po jego upadku. Wśród ogółu represjonowanych i zesłanych po powstaniu 7% pochodziło z Rusi. W Kijowie wykonano 9 wyroków śmierci, gdy w Warszawie 475, a Wilnie i jego okolicach 180. Do maja skazano 3100 mieszkańców Rusi, skonfiskowano 144 majątki, z tego połowę na Wołyniu. Represje wobec powstańców [...] okazały się bardzo surowe. Ale ich celem było nie tylko karanie, lecz także stworzenie takiego systemu administracyjnego i prawnego, który by w przeszłości nie pozwolił na zorganizowanie zbrojnego powstania i uniemożliwił międzynarodowe nagłośnienie przynależności guberni zachodnich do Rosji. [...] Wiernym i duchowieństwu utrudniano praktyki religijne. [...] Język polski został usunięty z administracji, ze szkolnictwa, z życia publicznego. Zostały zamknięte wszystkie czytelnice, stowarzyszenia, wydawnictwa, redakcje gazet, z „Kurierem Wieleńskim” na czele, oraz polskie teatry [...]. Majątki polskiej szlachty dostawały się w ręce prawosławnych [...].

A. Chwalba, *Historia Polski 1795–1918*, Kraków 2000, s. 401–403.

Źródło 2.

Reprodukcja rysunku

1. Podaj, którego wydarzenia z dziejów Polski dotyczą obydwu źródeł. Następnie na podstawie źródła 1 określ jednym słowem proces, który był skutkiem tego wydarzenia.

1 pkt

Wydarzenie: .....

Proces: .....

na
tów

2

Zobacz fragment publikacji

strona 98

1

1

2

2

Zobacz fragment publikacji

strony 550, 551, 603

1

Zadanie 25.

Temat 1. Przedstaw przyczyny upadku imperium rzymskiego na Zachodzie (wykorzystaj materiały źródłowe).

Poziom	Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów
Poziom IV 9–12 pkt	Zdający wykazał się znajomością i rozumieniem różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym. Przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji. Wskazał czynniki, które miały wpływ na upadek cesarstwa zachodniorzymskiego i je usystematyzował, dzieląc na wewnętrzne: słabnąca władza cesarska, wzrost znaczenia armii, wojny domowe, podział cesarstwa na dwie części w 395 r., kryzys w rolnictwie, spadek wartości pieniądza, wysokie podatki, spadek produkcji rzemieślniczej; zewnętrzne: najazdy plemion barbarzyńskich, osiedlanie barbarzyńców w granicach cesarstwa, wędrówki plemion. Omówił system obrony Rzymu oparty na limesie i przyczyny, dla których zawiódł on w czasach wędrówek ludów. Wyjaśnił pojęcia: „sprzymierzeniec”, „barbarzyńca”, „limes”. Poprawnie zakreślił ramy czasowe. Wykazał się umiejętnością analizowania, łączenia faktów, wyciągania wniosków. Uzasadnił postawione tezy, popierając je argumentami. Wykazał się umiejętnością wyrażania opinii i formułowania ocen oraz wiązania ich z treściami opisowo-wyjaśniającymi w narracji. Odwołał się do poglądów historyków i materiałów źródłowych.
Poziom III 6–8 pkt	Zdający wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów danego problemu, bez uwzględniania w wystarczającym stopniu kontekstu interpretacyjnego. Przeprowadził niekonsekwentną selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. Zaprezentował niepełny tok rozumowania, podejmując próbę analizowania przyczyn i skutków oraz rozpoznawania różnych interpretacji historycznych. Podjął także próbę formułowania opinii i ocen dotyczących zarówno faktów historycznych, jak i ich interpretacji. Wykorzystał źródła informacji i przywołał je w narracji, podejmując próbę wyciągnięcia wniosków.
Poziom II 3–5 pkt	Zdający w niewystarczającym stopniu wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów danego problemu do jego opisu, bez ukazywania związków z kontekstem interpretacyjnym. W niewystarczającym stopniu przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. W niewystarczającym stopniu zaprezentował tok rozumowania, podejmując próbę wyjaśnienia przyczyn i skutków. Wykorzystał niektóre źródła informacji i przywołał je w narracji.
Poziom I 1–2 pkt	Zdający w niezadawalającym stopniu wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów danego problemu do jego opisu, bez ukazywania związków z kontekstem interpretacyjnym. Przeprowadził w niezadawalającym stopniu selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. Zaprezentował w niezadawalającym stopniu tok rozumowania, podejmując próbę zbudowania zdań wyjaśniających i wartościujących. Wykorzystał źródła informacji w niezadawalającym stopniu.
0 pkt	Zdający podał informacje słabo związane lub niezwiązane z tematem albo podane informacje lub sposób narracji wskazują, że zdający nie rozumie tematu.

2.17.3. PAŃSTWO

- Mongołowie byli zlepką **plemion koczowniczych**, które spajało bezwzględne posłuszeństwo wobec wodza, wielkiego chana (kagana).
- Związki plemienne na stepach Mongolii i rozprzestrzeniające się ku północnym Chinom cechowało podporządkowanie organizacji państwowej celom wojskowym oraz ustalanie zasięgu władzy w zależności od liczby ludzi i zdolności przemieszczania się z miejsca na miejsce, a nie według granic.
- **Państwo dzieliło się na ulusy** – jednostki terytorialne, których zwierzchnicy, **chanowie**, dysponowali własnymi armiami i za zgodą wielkiego chana organizowali podboje.
- Ułusy dzieliły się na mniejsze jednostki – **tümeny**. Pojedynczy tümen obejmował grupę, która była w stanie wystawić 10 tysięcy żołnierzy. Tą samą nazwą określano taki właśnie oddział.
- **Wielki chan był wybierany przez zjazd wszystkich chanów**. Zjazd mógł wybrać dowolną osobę ze swojego grona, jednak zwyczajowo po śmierci Czyngis-chana wybierano zawsze członków jego rodu.
- Wielki chan wyznaczał władców ulusów oraz tümenów. Z czasem jednak tych drugich zaczęli wyznaczać poszczególni chanowie.
- Wspólne w państwie mongolskim były, prócz władcy zwierzchniego, prawo (jasa), stolica (Karakorum) i polityka zagraniczna.
- **Początkowo wyprawy Mongołów miały charakter łupieski, w drugiej kolejności zdobywczy**. Najeżdżane ziemie były plądrowane, a **dzieci i młodzież uprowadzano w jasyr**.
- **Stworzenie imperium było możliwe dzięki talentom dowódczym i administracyjnym Czyngis-chana** oraz sprawnej armii, której podstawę stanowiła **lekkobrojna, szybko manewrująca jazda**. Jej głównym uzbrojeniem były łuki oraz broń biała. Ważne było też przejęcie przez Mongołów od Chińczyków nowinek technicznych, takich jak prymitywne rakiety.
- Żołnierze armii Mongołów nie byli opłacani, a ich wynagrodzeniem były zdobywane na wyprawach łupy.
- Podboje Mongołów w Europie były możliwe m.in. dzięki rozbiću dzielnicowemu Polski i Rusi.
- Na podbitych terenach pozostawiano dotychczasową administrację, a na jej czele stawiano mongolskich namiestników. Podbitą ludność zmuszano do płacenia wysokich podatków, nie ingerowano za to w kwestie religijne.
- Na Rusi mongolscy zdobywcy pozostawili przy władzy miejscowych książąt, utrzymali także ruski tytuł wielkoksiążęcy. Każdorazowo jednak nowi książęta obejmujący tron musieli uzyskać osobiście zatwierdzenie swojej władzy w **siedzibie chana Złotej Ordy – Saraju**.
- Dynamiczny rozwój terytorialny imperium wymusił stworzenie rozbudowanej i sprawnie funkcjonującej **sieci konnej łączności kurierskiej**.
- Szybkie powiększanie imperium o ziemie zamieszkiwane przez etnicznie obce ludy wpłynęło na **kulturalną asymilację elit mongolskich** w podbitych krajach i odpływ ludzi z rdzennej Mongolii, która z czasem stała się drugorzędną prowincją imperium.
- Usamodzielnianie się poszczególnych części imperium pod koniec XIII w. wpłynęło na stopniowy upadek w nich władzy Mongołów.

Jasyr – niewola u Mongołów, Tatarów lub Turków albo grupa ludzi, która dostała się w taką niewolę.

Tatarzy – nazwa jednego z plemion mongolskich, w XII–XIII w. rozciągała się na ludy tureckie, mongolskie i tunguskie, wchodzące w skład imperium Czyngis-chana, później Złotej Ordy i chanatów. Najczęściej wyróżniane grupy Tatarów to: Tatarzy nadwołżańscy, syberyjscy, astrachańscy, krymscy. Przedstawiciele ostatniej grupy od XIV w. osiedlali się na Litwie, a od XVI w. także w Koronie. Nazywano ich Lipkami.

Historia. Poziom rozszerzony
Próbna Matura z OPERONEM i Wirtualną Polską

Temat 3. Stanisław August Poniatowski – wybitny władca czy zdrajca? Oceń jego dokonania.

Poziom	Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów
Poziom IV 9–12 pkt	Zdający wykazał się znajomością i rozumieniem różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym. Wskazał na inicjatywy króla oraz działania, które wspierał, np. założenie Szkoły Rycerskiej, mecenat artystyczny, rozwój manufaktur, powołanie Rady Nieustającej, reformy Sejmu Wielkiego, Konstytucja 3 maja, konfederacja targowicka. Przedstawił i uzasadnił politykę króla wobec Rosji, odniósł się do zarzutów zdrady stawianych królowi w historiografii. Przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. Zaprezentował tok rozumowania prowadzący do sformułowania konkluzji, wykazując się umiejętnością analizowania przyczyn i skutków, oraz wyjaśniania różnych interpretacji historycznych. Uzasadnił postawioną tezę, popierając ją argumentami. Wykazał się umiejętnością wyrażania opinii i formułowania ocen oraz wiązania ich z treściami opisowo-wyjaśniającymi w narracji. Dokonał oceny działań króla, wskazując działania pozytywne dla kraju oraz negatywne z perspektywy czasu. Odwołał się do opinii historyków w tych kwestiach. Odpowiedział na pytanie postawione w temacie pracy.
Poziom III 6–8 pkt	Zdający wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów danego problemu, bez uwzględniania w wystarczającym stopniu kontekstu interpretacyjnego. Przeprowadził niekonsekwentną selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. Zaprezentował niepełny tok rozumowania, podejmując próbę analizowania przyczyn i skutków oraz rozpoznawania różnych interpretacji historycznych. Podjął także próbę formułowania opinii i ocen dotyczących zarówno faktów historycznych, jak i ich interpretacji.
Poziom II 3–5 pkt	Zdający w niewystarczającym stopniu wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów danego problemu do jego opisu, bez ukazywania związków z kontekstem interpretacyjnym. W niewystarczającym stopniu przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. W niewystarczającym stopniu zaprezentował tok rozumowania, podejmując próbę wyjaśnienia przyczyn i skutków.
Poziom I 1–2 pkt	Zdający w niezadowalającym stopniu wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów danego problemu do jego opisu, bez ukazywania związków z kontekstem interpretacyjnym. Przeprowadził w niezadowalającym stopniu selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. Zaprezentował w niezadowalającym stopniu tok rozumowania, podejmując próbę zbudowania zdań wyjaśniających i wartościujących.
0 pkt	Zdający podał informacje słabo związane lub niezwiązane z tematem albo podane informacje lub sposób narracji wskazują, że zdający nie rozumie tematu.

Historia. Poziom rozszerzony
Próbna Matura z OPERONEM i Wirtualną Polską

Temat 4. Polacy pod zaborami – scharakteryzuj strukturę polskiego społeczeństwa w trzech zaborach (wykorzystaj materiały źródłowe).

Poziom	Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów
Poziom IV 9–12 pkt	Zdający wykazał się znajomością i rozumieniem różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym. Przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. Omówił strukturę społeczeństwa w trzech zaborach na różnych płaszczyznach (struktura narodowościowa, wyznaniowa, grupy społeczne: chłopci, mieszczaństwo, robotnicy, inteligencja, ziemianie). Zauważył zróżnicowanie w poszczególnych zaborach i wskazał jego przyczyny (rozwoj przemysłu, infrastruktury, kwestie uwłaszczenia chłopów, rozwój gospodarczy zaborów, wpływ państw zaborczych na strukturę, np. rusyfikacja, germanizacja, polityka zaborców wobec Polaków). Zaprezentował tok rozumowania prowadzący do sformułowania konkluzji, wykazując się umiejętnością analizowania przyczyn i skutków oraz wyjaśniania różnych interpretacji historycznych. Uzasadził postawione tezy, popierając je argumentami. Wykazał się umiejętnością wyrażania opinii i formułowania ocen oraz wiązania ich z treściami opisowo-wyjaśniającymi w narracji. Wykorzystał materiały źródłowe i przywołał je w narracji do uzasadnienia wniosków.
Poziom III 6–8 pkt	Zdający wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów danego problemu, bez uwzględniania w wystarczającym stopniu kontekstu interpretacyjnego. Przeprowadził niekonsekwentną selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. Zaprezentował niepełny tok rozumowania, podejmując próbę analizowania przyczyn i skutków oraz rozpoznawania różnych interpretacji historycznych. Podjął także próbę formułowania opinii i ocen dotyczących zarówno faktów historycznych, jak i ich interpretacji. Wykorzystał źródła informacji i przywołał je w narracji, podejmując próbę wyciągnięcia wniosków.
Poziom II 3–5 pkt	Zdający w niewystarczającym stopniu wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów danego problemu do jego opisu, bez ukazywania związków z kontekstem interpretacyjnym. W niewystarczającym stopniu przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. W niewystarczającym stopniu zaprezentował tok rozumowania, podejmując próbę wyjaśnienia przyczyn i skutków. Wykorzystał niektóre źródła informacji i przywołał je w narracji.
Poziom I 1–2 pkt	Zdający w niezadowalającym stopniu wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów danego problemu do jego opisu, bez ukazywania związków z kontekstem interpretacyjnym. Przeprowadził w niezadowalającym stopniu selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. Zaprezentował w niezadowalającym stopniu tok rozumowania, podejmując próbę zbudowania zdań wyjaśniających i wartościujących. Wykorzystał źródła informacji w niezadowalającym stopniu.
0 pkt	Zdający podał informacje słabo związane lub niezwiązane z tematem albo podane informacje lub sposób narracji wskazują, że zdający nie rozumie tematu.

Historia. Poziom rozszerzony
Próbną Maturę z OPERONEM i Wirtualną Polską

Temat 5. Od pieriestrojki do okrągłego stołu. Przedstaw upadek systemu komunistycznego w Europie.

Poziom	Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów
Poziom IV 9–12 pkt	Zdający wykazał się znajomością i rozumieniem różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym. Wyjaśnił podstawowe pojęcia: pieriestrojka, głośność, okrągły stół. Omówił politykę Michaiła Gorbaczowa, jej założenia, przyczyny wprowadzenia pieriestrojki, cele i jej realizację w praktyce (wyciąg zbrojeń, który wpływał na pogarszanie się sytuacji ekonomicznej ZSRR, awarię w Czarnobylu i krytykę świata wobec ZSRR i jego polityki informacyjnej, konieczność zmian w rządzeniu państwem – liberalizacja głoszona przez „młodego” I sekretarza KC KPZR). Wskazał na skutki zmian w ZSRR dla Polski (złagodzenie represji władz PRL wobec opozycji, początki rozmów z opozycją, obrady okrągłego stołu i najważniejsze postanowienia). Omówił skutki postanowień okrągłego stołu, które doprowadziły do zmiany ustroju w Polsce i w konsekwencji w innych krajach socjalistycznych (wybory w czerwcu 1989 r., rząd T. Mazowieckiego, plan Balcerowicza). Przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. Zaprezentował tok rozumowania prowadzący do sformułowania konkluzji, wykazując się umiejętnością analizowania przyczyn i skutków oraz wyjaśniania różnych interpretacji historycznych. Uzasadnił postawione tezy, popierając je argumentami. Wykazał się umiejętnością wyrażania opinii i formułowania ocen oraz wiązania ich z treściami opisowo-wyjaśniającymi w narracji.
Poziom III 6–8 pkt	Zdający wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów danego problemu, bez uwzględniania w wystarczającym stopniu kontekstu interpretacyjnego. Przeprowadził niekonsekwentną selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. Zaprezentował niepełny tok rozumowania, podejmując próbę analizowania przyczyn i skutków oraz rozpoznawania różnych interpretacji historycznych. Podjął także próbę formułowania opinii i ocen dotyczących zarówno faktów historycznych, jak i ich interpretacji.
Poziom II 3–5 pkt	Zdający w niewystarczającym stopniu wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów danego problemu do jego opisu, bez ukazywania związków z kontekstem interpretacyjnym. W niewystarczającym stopniu przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. W niewystarczającym stopniu zaprezentował tok rozumowania, podejmując próbę wyjaśnienia przyczyn i skutków.
Poziom I 1–2 pkt	Zdający w niezadawalającym stopniu wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów danego problemu do jego opisu, bez ukazywania związków z kontekstem interpretacyjnym. Przeprowadził w niezadawalającym stopniu selekcję i hierarchizację informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym, zawartej w poprawnie określonych ramach chronologicznych. Zaprezentował w niezadawalającym stopniu tok rozumowania, podejmując próbę zbudowania zdań wyjaśniających i wartościujących.
0 pkt	Zdający podał informacje słabo związane lub niezwiązane z tematem albo podane informacje lub sposób narracji wskazują, że zdający nie rozumie tematu.

**TWÓJ KOD DOSTĘPU
DO GIEŁDY MATURALNEJ**

→ ZOBACZ NA NASTĘPNEJ STRONIE

TWÓJ KOD DOSTĘPU

E1D751F19

Wybierz

Zdecydowanie
NAJLEPSZY SERWIS DLA
MATURZYSTÓW
WWW.GIELDAMATURALNA.PL

DLA CIEBIE:

• WIĘCEJ ZADAŃ

• PEŁEN DOSTĘP do całego serwisu przez 2 tygodnie*!

- 1 Zaloguj się na gieldamaturalna.pl
- 2 Wpisz swój kod
- 3 Odblokuj dostęp do bazy tysięcy zadań i arkuszy
- 4 Przygotuj się do matury z nami!

* Kod umożliwia dostęp do wszystkich materiałów zawartych w serwisie gieldamaturalna.pl przez 14 dni od daty aktywacji (pierwsze użycie kodu). Kod należy aktywować do dnia 31.12.2017 r.

Najlepsze zakupy przed egzaminem!

BEZPŁATNA DOSTAWA

-15% SUPER RABAT

TESTY, VADEMECUM I PAKIETY 2018